

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.

на 1/2 годину	6 Кр.
на 1/4 године	3 »
на 1/8 године	2 »

Поједини бројеви 10 пот.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

ЂОКА РАДУЛОВИЋ

Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина«
Неплаћена писма не примају се.
Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује рачунају се јефтиније.

После школских испита.

Све се више долази до уверења, да је школа једна од најважнијих народних установа. Школа је одбрана, бедем и заштита, која чува народу његову нацију, веру и језик; она је извор на којем се наша деца напајају чистим и непомућеним оним осећајима и особинама, која служе као обележје српског народа. Школи је најпосле таква установа, која нашој деци пружа сва она основна знања, која су у данашњем времену свакоме човеку потребна. Што школа улије у децу у детињском добу, то им остаје за цео њихов живот, тако да се врло мало или скоро никако не да после изменути.

Кад школа не би имала велику моћ на умни и морални развитак народни; кад њен утицај не би био јак на развитак народнога и верскога осећаја, не би се за њу просвећени народи и државе отимали и силни новац на њихово издржавање трошили. Само онај народ, који не ће или не уме да појми значај и важност школе одриче јој сваку моћ и потребу њену; али такоме народу у данашњем просвећеном добу у којем наука и знање воде главну реч не може бити опстанка, он мора подлећи, претопити се у друге просветне јаче народи али га мора сасвим нестати.

И нашем је народу његова школа врло много добра учинила и потпомогла га, да се одржи на површини међу осталим народима. Докле год наша деца у својој школи буде читала Отче наш, Вјерују, док буду слушала приче о св. Сави, цару Лазару и осталим херојским моментима из богате разнице народне историје, и док се у децу буде уносила љубав према вери, народним идеалима, љубав према нашој милој домовини не може наш народ пропасти ни нестати га.

На овако размишљање о нашој српској народној школи дошли смо поводом одржаних годишњих школских испита, који су данашњим даном мал не свуда одржани, па и овде код нас.

Морам признати да већ давна нисам био на нашим школским испитима, али овом приликом отишао сам и не кајем се што сам то учинио, јер сам се изненадио свему ономе што сам на тим испитима чуо и видео. Наша су српчад не само на питања свога учитеља или учитељице, него и на питање самога школ. управитеља тако тачно, потпуно и разумљиво одговарала да нас је све то не само изненадило него нас и до усхићења довело. Знајући са каквим се тешкоћама имају наше српске вероисповедне школе да боре, колики огромни наставни материјал имају она наша мала и не-

јака деца да савладају и проваре, ја сам се заиста морао дивити онаким лепим и тачним дечјим одговорима, а још више онеме лепоме и богатоме знању што су га наша деца у својој школи стекла.

Кад се хоће да говори о лепом и реалном успеху школском, онда се тај може постићи само и једино хармоничним суделовањем свију чинилаца; али ја држим да у томе главну улогу игра сам учитељ, који не само својим савесним него и напорним радом који му чак и здравље обара може да избаци онако леп и видљив успех. Па заиста код овако постигнутих успеха у нашим школама припада заслужено признање нашим учитељима-цама, који су неуморно радили на умном развићу наше деци. Ми смо имали прилике чути, да су се и школ. надзорници кад год су нам школе походили о раду у њима свагда најповољније и са пуно задовољства изражавали. Стога ми с поносом можемо да изјавимо, да се наше Сентомашке школе могу уврстити у ред најбољих школа српских, а Сентомаш се може поносити да има тако добре и ваљане школе.

Па кад знамо да су нам наше школе тако добре и савршене, и кад знамо да је то заслуга нашега вредног учитељства, онда имамо право да се запитамо: да ли се томе нашем заслуж-

ПОДЛИСТАК.

Блад. К. П.

Иван Мештровић.

То је један Србин, који је, на изложби у италијској вароши Риму, изложио неколико својих радова. То су радови од бронзе, мермера, камена и гипса, које је овај вештак израдио. Ти радови представљају људе и догађаје око Косовског боја. Својем недостижном вештином овај млади Србин задивило је све оне, који су посетили ту изложбу у Риму и видели радове његове. Све новине свију народа, објављивале су свету: да је малена Србија овом изложбом осветлала себи образ, да је млади Мештровић вештак какви су ретки. Успех Мештровићев је понос за све нас. Највећи вештаци и уметници долазили су да гледају радове младога Мештровића, дивили су се уму, вештини и рукама онага ко их створи, обасипали га хвалама и честитали народу који га има. Али је њихово дивљење било још веће, њихова љубав према уметнику Мештровићу још јача, кад су чули цео живот његов, кад су видели с колико је воље

делао док је дотле дошао. Вама, децо, хоћу укратко да испричам нешто из живота Ивана Мештровића. То вам је потребно, те да видите како воља и труд човека одведу онамо, одакле ће га свако с поштовањем гледати. Живот Ивана Мештровића нека буде поука за вас, да се трудом и радом постаје виђен и славан.

Године 1883. у Врпољу, у Славонији, родио се је Иван Мештровић. Још док је Ивану била прва година повратише се родитељи његови у свој завичај, Отавице крај Дрниша тамо негде на додиру Далмације са Босном и Хрватском. Мали Иван растао је у кући родитељској, растао је у слободној природи, идући за стадом својим. У кући очевој слушао је он приче из лепе прошлости, о српским јунацима, о борбама, о свему ономе што је свакоме Србину мило и драго. Све те приче упиле су се у душу малог Ивана, да му је срце зажелело да све те јунаке, све те борбе — као и ону страшну и крваву на Косову пољу — има изрезане пред собом у камену. Чинило му се да би га то снажило, крепило, срце срећом испунило. Али он то није могао одмах створити. Он је био неук; обично сељанче чобанче, које је зашло у

године а није знало ни читати, ни писати. Али велика љубав према напретку, — јака воља за све оно што је добро и корисно упути га, те отпоче учити читати и писати. Иван је научио читати. Лепе наше песме слушао је од гуслара, читао их је из песмарица, па су оне у души његовој још више оживљавале успомене на јунаке наше. И из душе, срца његова гонило га је нешто напред, да ствара, да у камен уреже бојне редове с Косова, робове и јунаке, Милоша и Марка, Рељу Крилатицу, Косанчића и Топлицу, Југовиће. Све му је то било у памети; ликови српских јунака из главе му не излажаху.

Лети за стадом, зими код куће радио је Иван Мештровић, радио с вољом, с љубављу, радио је неуморно. Спочетка је стругао штапове, градио разне облике од глине, резао преслице и шарао тиквице. А кад је једнога дана Иван изрезао од дрвета штаку што је представљала голу ногу, чудили су се сви у селу толикој вештини његовој. А после је ишао све даље и даље: резао је у дрвету ликове бана Јелачића и других знаменитих људу. Кад пак изреза најпре у дрвету а после у камену распеће Христово, глас о овом умешном сељанчету до-

номе учитељству од стране како позваних тако и самога народа одаје достојно признање? Сви морамо метнути руку на срце па рећи да се не одаје. Нашем учитељству не одаје се оно поштовање које би му и по његовом положају и по његовој спреми а и по раду припадало. Уопште у нашем народу влада то рђаво мишљење да учитељству несамо да не припада заслужено му поштовање, него се он са неке висине и омаловажавањем гледа, и на сваком кораку чине му се сметње и неправда. Бити према учитељу надут и силовит то је најсигурнији пут којим се народу стиче популаритет. Говорити о поправкама наших школ. прилика то је најосетљивије место.

Ми од своје стране нашем учитељству на његовоме великом раду на народној просвети и сјајно покзаном успеху у нашим школама износимо овде јавно признање. Издржити тако и у будуће у вашем тешком али часном и племенитом позиву. Вама је суђе-но, да за свој тешки рад непримите награду овде на земљи него на небу, како би се још и данас у просвећеном времену могла потврдити она још, из најстаријих времена позната истина: да богови кога су хтели да прокуну, тога су послали у учитеље.

Један дечји родитељ.

Занатлијство.

У нашем народу има доста занатлија, а и овде код нас има их леп број. Занатлије су у своје време уживали у нашем народу леп глас. Они и трговци водили су главну реч у нашем јавном животу. Радили су свој занат, а зарађене паре остављали су у страну и чували их.

За то и видимо од старих занатлија имућних људи.

Старе занатлије нису располагали свецким образовањем, али су имали стручног. Они су свој занат ценили и поштовали, а својим радом задовољавали су своје муштерије.

Данас чујемо, кукање наших занатлија. Сваки је пун негодовања према својем положају. Многи ропте на своју судбину и грди поручиоце. Неће да раде код њих.

Па да видимо разлог овој.

пре и до града. »Народни Лист«, који у Задру (варош у Далмацији) излажаше, писаше о овом даровитом дечку, с хвалом говораше о њему и позиваше људе да Ивана помогну, те да у школи продижи оно што је сам — самоучки радио. Скупило се око 300 круна (динара) те Ивана послаше у Загреб, али га у школу не примише, јер је престарео — прошло му је 15 година. Вратио се у Сплет, те је учио тесачки занат а и цртање код једног професора. Иван је у послу напредовао, али му се досади тесати степенице и ситне шаре; душа његова жудела ја за нечим вишим; хтео је да ради људе од камена. Кад му једном оде мајстор у Италију, допусти му газдарица да ради по својој вољи. И Иван у камену створи Исуса Христа онако, како га је замишљао и у души имао. А кад се мајстор врати и види Иванов рад беше веома задовољан, те му даде поред плате још стан и храну. У Сплету је Иван остао 9 месеци. Одатле је отишо у Беч и тамо је, мучећи се и патећи, одлично положио пријамни испит за бечку академију уметности. Већ прве године на академији поче Иван излагати своје радове. Доцније је ишао све више и више. Глас о његовој

Нашем занатлијству је пао углед у толикој мери, да га и не сматрају не рачунају га као неког чиниоца.

А за што?

Да се запитамо зашто:

Шта су наше занатлије училе пре но што су пошли на занат. Колико и и каквих су школа свршили? Данас има занатлија, који једва зна писати и нешто рачунати. Зна потписати меницу, а то га доцније и упропасти.

Данашње време не може да трпи занатлије необразоване.

Наука у данашњем времену јури великом брзином, а незналицу гази и сатире.

Мало је младих занатлија, који располажу стручном спремом, а још је мање, који располажу и мало ширим образовањем.

Занатлија је најнезависнији човек. Без њих се не може. Али за то и они морају бити савесни. Нема тога занатлије, који одговара тачно у својем раду свакоме, ко му рад донесе. Који га уради добро и на време, тај ће имати увек рада.

Несавесни људи, занатлије који обраћају своје муштерије, одлажу свој посао од данас до сутра, сами од себе одбијају рад и људе. Оваки људи неће ни да ураде добро.

Многи се пак тужи на конкуренцију да му је ова крива. Многи се тужи нема средстава ни извора од куда да их набави. Образован човек у данашње време знаће себи помоћи, па тако и занатлије. Да располаже потребним образовањем, он би се знао наћи и кретати у друштво, схватио би свој положај у њему, стицао би тиме себи угледа, те би тиме врло лако савлађивале све тешкоће и препреке. Необразован и лажљив човек остављен је свугде сам себи. Нема угледа нема поверења, па за то и пропада, и долази чак до тле да се не стиди изгубити и своје име.

Од кога постају занатлије?

Занатлије постају од занатлијске омладине. За то баш и треба настојати на томе, да та омладина пође правим путем својем унапређењу. Њих треба спремати и упућивати, како би били слободоумни, напредни, образовани, да би могли одговорити својем положају и својој дужности као старешина својих будућих породица.

успеху разносио се кроз све уметничке установе. И тако Иван Мештровић постаде славан скулптор*). Ишао и у Париз и боравио је тамо две године, па је и тамо радо примљен. Ишао је у Лондон и у Италију и свуда су се дивили младоме вештаку.

А изложбом својих радова у српском павиљону у Риму, радова који престављају тужне успомене Косовских дана. Иван Мештровић је постао славан за цео свет а српском имену, као и свом, стекао је много поштовалаца.

Ето, децо моја, шта учини једно чобанче трудом својим, вољом и неуморним радом. Ништа у свету не бива с лености и без воље, већ је сваком напретку теме рад и добра воља.

Великом раду и уметности Ивана Мештровића поклонимо се и ми и зажелимо му још много година живота и рада на дику и понос свију срба.

*) Скулптор је уметник, који реже у камен или ради од гипса.

Занатлијска омладина као да је схватила ово; јер се у последње време кренула, да почне озбиљно радити на својем унапређењу.

Леп број занатлијске омладине окупља се у занатлијској задрузи. Има их већ око 50. Па и свесне млађе занатлије увиђају потребу овога, иду на руку омладини, те се уписују као помажући чланови. И ових има већ око 20.

Ми смо уверени, да ће се и »Привредник« обрадовати овој покрету, као старатељ и поборник привреде и индустрије. Занатлијска омладина узела је себи за основу: трезвеност. У свој програм пак узела је: оснивање књижнице, набављање стручних и поучних књига, оснивање певачке дружине, протуривањем књига и слика, гимнастичким вежбама, оснивањем дилетантске дружине. Према овојем дакле; Занатлијска омладина кренула је путем, што га је изнео збор Матице Српске за народно просвећивање.

Млади и вредни г. учитељ Милан Каћански отпочети за који дан обучавање певача у црквеном и свецком певању, а свакога пријатеља ове установе омладине ће радо примити за свога члана.

Занатлијска омладина има своје штатуте и на основу истих је већ почела и да ради. Сваки уплаћује недељно 20 филира, а и потпомажући чланови толико.

Сваки Србин, који је пријатељ свога народа, обрадоваће се овојем покрету и као такав прихватиће, пригрлити и потпомоћи овај потхват занатлијске омладине и морално и материјално. Занатлијска омладина треба да је свесна своје узвишене задаће и свога циља. Омладина нека је одлучна, чврста и сложна. Не сме клонити и губити воље. Све препреке савладати и одбијати нападање и опадање злих и гадних језика. Сваког смутљивца и лажљивца отрести се и презрети га, а чврсто прионити за свој посао и рад кога је отпочела.

Само напред омладино, у том правцу рада ти је спас!

Оглашујте у „Сентомашини“.

З: Д. Михајловића.

Три динара.

— НАРОДНА ПРИЧА. —

Био један сиромашан младић, па пошто се није имао чиме хранити оде једном богатом сељаку, и погоди се код њега да служи: динар на годину. Радио је целе године и добио динар. Он узе тај динар, оде на један бунар, баца динар у воду говорећи: »Ако не потоне узећу га! Значи да сам газду верно служио.«

Динар потону. Он остаде и друге године да служи. Доби опет динар, баца га у бунар, и динар опет потону. Остаде и треће године. Радио, радио, а кад дође време исплати, даде му газда три динара.

»Газда, немој ми дати три динара, већ ми дај динар.«

Даде му газда динар, а он опет оде на бунар и баца и њега у воду.

Сад виде он сва три динара где пливају поврх воде. Он их узе, и пође у град. Иде он тако улицом, и види где нека мала деца ухватила мачка, па га муче. Њему би жао.

— Продајте ми, децо, тога мачка!

— Добро.

Вести са стране.

Испит зрелости у новосадској српској гимназији. У новосадској српској великој гимназији завршена је матуракојом је уиме угарске владе присуствовао Г. Др. Едвард Маргалић, проф. Университета, а председавао Г. Васа Пушибрк, главни управитељ. Овогодишњи испит испао је врло добро. Разред је био уопће добар и марљив материјал. Резултат матуре је овај: Са врло добрим успехом: Михајло Јакоњић, Милан Кашанит, Светислав Марић, Крста Недић, Сима Пеповић, Бранислав Станковић, Славко Ђирић и Мирко Фелначки, са добрим успехом Лазар Дујић, Арон Јиковљевић, Миодраг Клицин, Лазар Кнежевић, Божидар Коњовић, Никола Лебхерц, Милутин Монашевић, Душан Петровић, Милан Поповић, Никола Шаршански и Ружица Ђирковићева; за зреле су проглашени: Душан Антонпић, Милан Бакар, Богдан Богдановић, Душан Вукелић, Ђорђе Јовановић, Корнел Коњовић, Душан Миковић, Драгутин Мириловић, Тихомир Николајевић, Прока Паликућин, Стеван Секулић, Милутин Симић, Негован Станишић, Милош Стојадиновић, Стеван Тривунчић, Димитрије Јорговић, и Стеван Девичерски. Три кандидата и две кандидаткиње упућени су, да у септембру положи поправни испит из по једног предмета.

Збор и забава Срба абитуријената. Срби, који су положили испит зрелости у средњим школама наше домовине, приредиће 11. (24) јунија о. г. свој збор и забаву. У дворници Хотела Јелисавете у Новоме Саду биће 10 (23.) јунија у вече састанак абитуријената ради упознавања, а 11. (24.) јунија у сати пре подне у соколској дворници збор, на којем ће говорити др. Коста Хаџи о просветним приликама, др. Н. Радојчић изнеће преглед српске историје, др. Тих. Остојић говориће о српској књижевности, В. Стајић о националном раду, др. М. Петровић о нашој интелигенцији и избору позива, а др. Л. Марковић о сексуалној хигијени. У вече биће концерт у грађанском стрелишту. Абитуријенти српске гимназије новосадске певаће «Омладина» од Бајића, «У бој» од Маринковића, «Чујеш душо» од Биничког, «Прва руковец» од

Мокрањца и «Балканци» од Бајића. Тамбурашки збор абитуријената свираће «Смесу српских песама» од Нешића, М. Васић, студ. мед., певаће уз гусле, народну песму. Чист приход употребитиће се најпрече просветне потребе оностраног Српства.

Књижевност.

Матичине Књиге за Народ за образовање сељачке жене. Напомена. У V. седници Матичина Збора за Друштвено Просвећивање и Књиге за Народ (3. јула 1913.) одлучено је (под бр. 47.) да се сва грађа, која има да уђе у *Књиге за Народ* распореди и три групе:

- 1) белетристика,
- 2) књижевност за ратарско стручно образовање у агрикултури,
- 3) популаризовање науке потребне за ратарске.

Свака група ће се поверити на проучавање стручњацима, који ће донети предлог о целој групи или појединим одељцима групе. Овој одлуци Збора изишао је на сусрет Савез Српских Земљорадничких Задруга у Загребу, пославши Матици Српској детаљан предлог о *Књигама за Народ* економске садржине (друга група), и новосадски лекари, чланови Матице Српске, изнесавши предлог о *Књигама за Народ* из хигијене (један одељак треће групе). Збор је одлучио да се први предлог повери стручним економима а други анкети лекара из Угарске и Хрватске на претрес.

У VII. седници Збора изнесен је и предлог о *Књигама за Народ* за образовање сељачке жене.

Стога је наш предлог ово:

Збор се обраћа Савезу Српских Женских Задруга у Загребу с молбом да Савез узме у претрес питање образовања сељачке жене и с њим у вези да изради нацрт програма таквих књижица које би служиле као помоћно средство при образовању сељанке; кад се нацрт програма ових књижица претресе у појединим задругама и среди, да се преда на извођење Матици Српској, која ће их штампати у *Књигама за Народ*.

Нове књиге. *Јефтина књига.* У београдској «Новој Библиотеци» изишле су до сада ове књиге:

1. Пушкин: Капетанова кћи (распродато); 2. М. Прево: Луткица; 3. Марк Твен: Живот на Мисисипи; 4. А. Шницлер: Мудрачева жена и Свирала; 5. Лав Толстој: Хаџи-Мурат; 6. Брет Харт: Тенкфул Бласам; 7. Бјернстјерне Бјернсон: Сватовац; 8. фуке: Ундина.

Даље књиге, у којима ће бити објављена најбоља дела Пушкина, Гогоља, Потапенка, Судермана, д'Анунција и других старијих и новијих светских писаца, а нарочито руских, изалазиће месечно. — Цена свакој књизи, која свака за себе чини целину, јесте 40. филира.

Ко би хтео купити све досадашње књиге може послати на адресу: *Новој библиотеци, Београд* (Nova-Biblioteca Beograd) обичном поштанском упутницом 2 круне и 50 филира, и књиге ће му одмах бити испослате. А ако би ко послао новац за десет комплета, нека за свој труд задржи 5 круна.

У свима местима где се чита српска књига «Нова Библиотека» тражи поверенике. Сваки ко мисли, да би у кругу својих пријатеља могао растури књиге «Нове Библиотеке», нека се јави дописном картом *администрацији Нове Библиотеке (Београд)* и нека назначи колико од које књиге да му се пошаље. Новац не треба слати унапред, а при шаљању растурачи за свој труд задржавају 25%. Повереници се траже у свима местима, почев од Новог Сада и Карловаца, па до најмањег местанцета где пролази српска књига.

Здравље.

Помоћ у крволиптењу. — У крволиптењу је најпотребнија лекарска помоћ и то што пре у толико боље. Али докле не стигне лекар, потребно је ма шта предузети, да се таквом болеснику помогне. Обичне последице јаког крволиптења јесу: хладна кожа, хладан зној и несвестица. Ваља се чувати да се болесник подиже у вис када он већ мирно лежи. Тиме се може, према приликама, изазвати то, да нестане крви у мозгу, што изазива одмах смрт. На против, у таквој прилици ва-

— Продао сам га, одговори трговац. Ево ти новаца, узми све!

Сиромашак узне кесу с новцем, опрости се с газдом, и пође куда га очи воде. Уз пут је давао новац слепцима и просјацима, а за себе остави само три динара.

Идући тако, изађе пред њега један старац.

— Шта желиш — запита он сиромашак — богатство или добру жену?

— Добру жену, одговори сиромашак.

— Добро! рече старац, и нестале га. Окрете се сиромашак, а поред њега стоји лепа девојка.

— Здраво, добри младићу! Ја сам твоја жена. Хајдемо да тражимо место где ћемо лепо живети.

Од тада је сиромашак почео да кући своју кућу и живео је весело и задовољно са својом женом.

— Колико тражите?

— Три динара.

Сиромашак купи мачка, и ступи у службу код једнога трговца. Трговцу пође посао да не може боље бити: посла много, купци једнако долазе.

Једанпут трговац пође на море и рече сиромашку: «Дај ми твога мачка да лови мишеве на лађи и да ме забавља.

— Добро, газда. Узми га, али ако га изгубиш скупо ћеш га платити.

Дође трговац у неку страну земљу, и остале у некој гостионици на преноћишту.

Газда од кафане опази да овај трговац има много новаца, зато га одведе у једну собу, где је било врло много мишева и пацова. «Нека га поједу, па ће новац остати мени.»

А у тој земљи за мачке нису ни знали, већ су људи с мишевима и пацовима водили прави рат.

Трговац отиде да спава и поведе свога мачка. Кад је било ујутру, долази газда у собу, а трговац — жив, држи мачка на крилу и ми-

лује га. Мачак задовољан преде, а на поду гомила подављених мишева и пацова.

Гостионичар изненађен овим чудом од мачка, рече газди: «Продај ми ту животињу.»

— Хоћу.

— Колико тражиш?

— Па нећу много. Усправићу мачка на задње ноге, па га ти свуд унаоколо посипи златом, то ће ми бити доста.

Гостионичар пристане.

Трговац му да мачка, узме пуну кесу злата и пође кући. Пловећи лађом по мору, трговац мишљаху у себи: «Да ли ово злато да дам сиромашку? Зашто? За једног простог мачка дати толико много новаца — биће много. Не, боље да све узем себи.» Тек што је то помислио у себи, наједанпут се подиже векица бува, да лађа хтеде потонути. «Ах, мене грешника! Полакомио сам се за туђе. Нећу му ни марјаша сакрити.» Затим се помоли Богу, ветар се утиша, море се смири и лађа срећно приспе у пристаниште, и он дође својој кући.

— Здраво, газда, рече сиромашак, а где је мој мачак?

ља се побринути, да глава ниже лежи, а руке и ноге мало подигну. Такође препоручује се, да се у таквом опасном случају руке и ноге омотавају фланелским повескама, а тело покрије вуненим марамама. Све мере, што се у таквој прилици примењују, морају на то излазити, да се олакша притицање крви у мозак и према срцу нагони. Смрт од крволиптења на име и долази услед стиштавања срца; оно може само онда и да ради, када има још довољно крви да кружи телом. Кад је лекар ту, он ће наредити, шта је потребно даље радити.

Мува преноси заразне болести.
— Два немачка научна радника доказала су, да мува може пренети са оболелог говечета на човека заразну болест прострел. Два пуна сата носила је мува прострелне клице у рилици и онда тек заразу пренела. Другом приликом једна и иста мува пренела је заразу на два човека. Али срећом, ширења прострела мувјим преносом је доста ретка. Ипак зато, чувајмо се и таманимо муве!

**ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ДРАГОЉУБА СТАЈИЋА И ДРУГ.
У СЕНТОМАШУ.**

Потребује једног старијег и једног млађег помоћника.
Ступити могу одмах.

НА ПРОДАЈУ
скоро нова отворена федерска кола на продају. Упитати у администрацији овога листа.

**Потребујем једног
ШЕГРТА**

Иван Миковић
бојадисар (молер)
СЕНТОМАШ.

**ЛЕКОВИТО
КУПАТИЛО
РУСАНДА
У МЕЛЕНЦИМА**

Торонталској жупанији) — у јужној Угарској
Отворено је од 1/14. маја до 1/14. септембра сваке године.

Специјално лечи: **Севотине, хроничну реуму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису у стању биле никакве лековите масти излечити, — нарочито **Psoriasis и Prurigo**. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље Caries-Necrosis-a**, у коме премашује најчувенија интернационална купатила.

Станови се састоје из четири модерно удешена хотела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк, са удобним клупама, — гласовир, куглаиа, билијард, стоји на расположењу купалишним гостима. Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно.

Управа купатила Русанда.

Народна Кредитна Банка

Прима улоге на штедњу и укамаћује са 5 $\frac{1}{2}$ % веће улоге по погодби.

**ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО
У СЕНТОМАШУ.**
у кући г. Ђорђа Бекића.

Издаје хипотекарне зајмове на непокретности куће и земље.

**Прва Сентомашка Штампарија,
Књижара и Књиговезница д. д.
у Сентомашу.**

Снабдевена са новим машинеријама, великим избором слова, орнаментима и шарама.

Препоручује се п. н. публици из места и околине за израду сваковрсних штампарских послова, новч. заводима, и другим установама друштвеним, за израду свију пословних књига итд.

Брза и тачна послуга.

Цене умерене.

Власник: Прва Сентомашка Штампарија д. д. у Сентомашу.